

Litslena Tingshus och Gästgivareregård

Litslena tingshus är en central plats i den här boken eftersom det är domstolsmål för Trögds härad som är underlag för de flesta av bokens historier. Huset som byggdes 1774 och som idag är privatbostad fungerade som tingshus från 1785 till 1896 när tinget flyttades till Enköping.

Bildtext: Stenplattan är inmurad i väggen över ingången till Litslena tingshus. Den har inskriptionen "Trögds Härad's Tings Huus, Bygt År 1774". Många nämndemän, vittnen och oroliga åtalade har passerat under den under de 111 år som tinget hölls här. Foto: Göran Källgården, 2006

Tingshuset är beläget där de stora allmänna landsvägarna från Enköping, Uppsala och Stockholm möttes i häradets nordligaste del och ca 500 meter öster om Litslena kyrka.

Varje år hölls tre lagtima (ordinarie) ting. Det var vintertinget som startade i mitten av mars, sommaringet som startade i mitten av juni och hösttinget som startade i mitten av oktober. Tingen varade upp till en vecka åt gången. Dessutom kunde rätten sammankallas med kort varsel vid brådskande tillfällen då särskilt svåra brott skett och brottslingen omedelbart skulle ransakas. Dessa ting benämndes urtima ting.

Bildtext: Litslena tingshus, foto: Göran Källgården, 2006

På samma gårdsplan men byggt i vinkel med tingshuset i Litslena fanns ett gästgifveri med möjlighet för besökare att få mat, dryck och logi. Gästgifveriet hade också skyldighet att hålla ett visst antal skjutshästar för vägförande allt enligt det kontrakt som Konungens Befallningshavande i Länet skrev med den person som på auktion ropade in rätten till gästgifveriverksamheten. "Kost och logi" bestods även de arrester som satt i arresten i tingshuset i avvaktan på ransakning. Vad kosten skulle bestå av och vad den skulle kosta avgjordes av häradsrätten. Fångarna var annars "förvarade" på länshäktet på Uppsala slott men utrekvirerades inför tingsförhandlingarna och åtföljdes av fångvaktare som också skulle inhysas vid gästgifveriet. Dessutom så bodde de tjänstgörande nämndemännen från häradets sydligaste socknar på gästgifveriet under tiden som tinget pågick.

Bildtext: Litslena Gästgifveri, foto: Göran Källgården, 2006

Vid hösttinget varje år så fastställdes prislistan som skulle gälla för kommande kalenderår vid Litslena gästgifyvaregård och tingshus. I protokollet från hösttinget 1852 kan man läsa följande:

"I närvaro af Länsmannen Carl Johan Sandquist och Gästgifyvaren Carl Rudolf Cederblom uprättades, till vederbörande efterrättelse vid Litslena Gästgifveri följande

Taxa	Riksdaler Tolvskil- lingar
En måltid mat af 4 rätter med bröd och en sup brännvin	- 32
En dito husmanskost af 3 rätter	- 27
En måltid sämre mat	- 12
En jungfru (8,2 cl) destillerat brännvin	- 3
En dito odestilleradt dito, som innehåller 5 grader	- 1 1)
En kanna (2,6 l) dubbelt öl	- 10
En dito svagdricka	- 4
En kanna mjölk	- 10
Ett tjog ägg ifrån den 1 October till den 1 April	- 40
Ett tjog dito under de öfriga månaderna af året	- 20
En kaka rågröd	- 2
En mark (212 g) smör ifrån den 1 October till den 1 April	- 18
En dito under de öfriga månaderna af året	- 16
Ett rum med upbäddad säng och rena lakan öfver natten	- 16
Begagna åter tvänne dito så beskaffad säng	- 24
En eldbrasa af torr ved	- 4
Ett ordinärt ljüs, á 6 s på skålpundet	- 4
Ett mindre ljüs	- 2
Ett lispund (8,5 kilo) hårdvallshö	- 32

Ett dito sidvallshö	- 18
En kärfve råghalm om ett lispund	- 6
En kappe (4,58 l) hafre	- 10
En dito hackelse af råghalm	- 2
Ett låst rum för kärra, chaise eller släde öfver natten	- 3
Stallrum för en häst öfver natten	- 4
Vagnssmörja för 4 hjul	- 3
En mark (212 g) svinister	- 20

Fång Förplägning 2)

1 1/3 mark (282 g) torrt bröd	- 3
En portion mat, bestående af 5 eller 6 strömmingar med kokad potatis	- 4
En sill á 2 s på marken	- 2
Ett halfstop (0,65 l) ärter eller grynsoppa med afred	- 3
En portion vattengröt med 2 quarter (6 dl) mjölk eller 1/4 kanna (6 dl) dricka	- 2

Åliggandes det Gästgifvaren, vid vite af En Riksdaler tre tolvskillingar Banco, att alltid äga förråd af ofvannämnda persedlar och varor till det stadgade priset; Äfvensom denna Taxa, hvilken, jemlikt 7 § i Kongl Förklaringen den 11 December 1766, kommer att insändas till Konungens Befallningshafvande i Länet, för, efter undergången granskning, med dess underskrift, bekräftas, bör, vid ofvan bestämda vite, varda uti Gästgifvarestugan anslagen, till vederbörandes efterrättelse”

1) Ett slags svagare brännvin, mäsk. Angivelsen av 5 grader avser ett mätinstrument för alkoholhalt som flyter olika högt, upprätt i vätskan, beroende på alkoholhalten, (eg. specifika vikten).

2) I tingshuset fanns en arrestlokal där de häktade bodde under tiden tinget pågick.

Ärenden som avhandlades vid tinget

Statistiska uppgifter

Under tioårsperioden perioden från 1850 till 1859 avhandlades i Litslena tingshus för Trögds härad nästan 4000 domstolsmål, eller för att vara exakt 3969 stycken. Dom är jämnt fördelade över tioårsperioden men arten av ärenden varierade stort.

Efter att ha gjort en högst ovetenskaplig, men dock klassning, så finns det några typer av ärenden som är mer förekommande än andra. Nedanstående tabell visar fördelningen.

Typ av mål	Antal mål	Andel i procent
1. Skulder/fordringar	1041	26
2. Förmyndarskap (utnämmande, redovisningar etc)	334	8
3. Administrativa (registrering av dokument, förlikta etc)	331	8
4. Testamenten (bevakning, vittnesförhör etc)	310	8
5. Fastighetsärenden, arrenden	222	6
6. Skogsåverkan	218	5
7. Inbrott, stöld, skadegörelse m. m.	211	5
8. Barnupfostringshjälp (faderskapsmål etc)	183	5
9. Konkursmål	160	4
10. Tvister om arv och boupteckningar	153	4
11. Olaglig brännvinsförsäljning/tillverkning	148	4
12. Fylleri, slagsmål, överfall	129	3
13. Skada av ohägn	73	2
14. Vitesförbud	67	2
15. Allmänningar	65	2
16. Missämja i äktenskapet, horsbrott etc	64	2
17. Dikningsskyldighet	54	1
18. Tvister efter laga skiftet	45	1
19. Övriga	161	4
Totalt	3969	100

Kommentarer till tabellen

1. Skulder och fordringar. Kommentar överflödigt. Det överlägset flesta antalet ärenden handlade om tvister om pengar och deras värde. Det har människor bråkade om i alla tider. Skulderna och fordringarna vid den här tiden var i mer än hälften av fallen i form av varor och endast i en mindre andel i form av reda pengar. I vissa enstaka fall gällde målen tjänster.

2. När en förälder till ett omyndigt barn avled tillsattes alltid en förmyndare. Denne förmyndare skulle regelbundet redovisa hur han skötte förvaltningen av sina myndlingars tillgångar, därav den stora mängden sådana ärenden. Dessutom så förekom det inte alltför sällan att vuxna personer blev omyndigförklarade av olika skäl. Grovt alkoholmissbruk var ett sådant. Spriten flödade i samhället vid den här tidpunkten och den är upphovet till en stor andel av de övriga målen. I åtminstone ett fall så är det en person som begär att han själv ska bli omyndigförklarad och föreslår rätten att en av sönerna ska bli hans förmyndare.

3. "Småtråkiga" ärenden av formell natur med mycket litet innehåll och som säkert "klubbades" i en hög hastighet.

4. Testamenten lämnades in för registrering och framtida bevakning. I vissa fall där osäkerhet rådde om tillkomsten av testamentet så kallades de personer in som bevittnat upprättandet av testamentet till förhör. Minst två vittnen krävdes för att ett handling skulle anses giltig. De fick då under ed berätta hur det gått till att upprätta testamentet och intyga att den som undertecknat testamentet varit så klar och redig till förståndet att denne förstod vad testamentet innebar. Även muntliga testamenten är ju giltiga och ett antal sådana föredrogs också inför rätten. Där var det ju helt nödvändigt med minst två vittnen som intygade den avlidnes sista vilja.

5. Förutom diverse tvister om arrenden gav komplicerade arvsregler när det gällde fastigheter upphov till ett antal tvister om rätten till fastigheter eller delar av fastigheter. Före laga skiftet kunde en fastighet, vid ett arvsskifte, falla sönder i så små delar att delarna inte hade möjlighet att försörja en familj. Tvångsinlösen var därför möjligt att genomdriva för den som då innehade den största delen. Detta var ju inte alltid smärtfritt och ärendet hamnade i tingsrätten.

6. Som nämns i avsnittet "Byordning för Blacksta by i Boglösa" så var "skogsförnödenheterna" ytterst betydelsefulla. Det märks inte minst i alla mål där någon är inne i någon annans skog och hämtar timmer, gärdsgårdsvirke, ved etc.

7. Inga andra kommentarer, än att många av dessa brott gjordes "under påverkan av alkoholhaltiga drycker".

8. Över hälften av dessa mål avser faderskapsmål där en kvinna som fött ett barn stämmer den man, som hon anser vara barnafadern inför tingen. Detta för att få hjälp med barnets försörjning tills det är så stort att det kan försörja sig självt, vanligtvis tills det "gått och läst och blivit delaktig av Herrens Heliga Nattvard", dvs i 15-årsåldern. Det finns många målände beskrivningar om hur det försiggått när barnet kommit till. Alltifrån vem, och ibland vilka, som klättrat in och så småningom ut igen genom pigkammarfönstret en natt, till svepande omdömen om huvudpersonernas vandel. I många fall slutar fallet med förlikning, där man hoppas att det beror på att barnets far bevakas av det lilla barnet och inte av att han hotas att slås sönder och samman av barnaföderskans far.

9. Den formella hanteringen av personers konkurs med långa listor över borgenärerna och deras fordringar.

10. Inga kommentarer. Arvstvister är problem som funnits i "alla tider".

11. Varje ägare till en gård av ett aldrig så litet mantal hade rätt att bränna brännvin för sitt eget behov. Detta under förutsättning att han anmält det vid mantalsskrivningen en gång om året. Mantalsskrivningen hölls i samband med husförhöret som vanligen skedde på hösten när skörden var inbärgad. Bonden Eric Ersson i Hällby i Litslena blev en gång instämd till tingen för olaga brännsvinstillverkning. Eric hade haft gården i många år och varje år fullt lagligt bränt sitt eget

brännvin. Vid föregående års husförhör hade han inte hunnit fram i tid för att delta i mantalsskrivningen på grund av att han fått hjälpa en ko som höll på att kalva samma kväll. Följaktligen hade han därför inte kunnat anmäla att han skulle bränna brännvin. Han tänkte väl inte mer på det utan gjorde som vanligt, tills någon nitisk person anmälde honom. Eric fick böter. Apparaten beslagtogs och såldes på auktion till högstbjudande och inkomsten delades mellan kyrkokassan och fattigkassan. Eric ropade tillbaka sin apparat och var sedan noga med att anmäla sin tillverkning i fortsättningen.

12. I stort sett allt som finns under denna rubrik är följder av alltför omfattande intag av alkoholhaltiga drycker. Se i synnerhet avsnittet om Smeden Engström i Villberga,.

13. Det avser sådana mål där en djurägare genom bristfälliga stängsel och gärdesgårdar orsakat att hans djur kommit in på andras marker och förorsakat skador. Det kan till exempel vara grisar som kommit in i någon annans potatisland. Kossor i havreåker, gäss som plockat spillsäd på avbärgad kornåker.

14. Vitesförbud innebar att en fastighetsägare kunde genom att erlägga en summa pengar, där storleken av beloppet var beroende på den berörda markens areal, få ett förbud registrerat, för andra än dom som har tillstånd av fastighetsägaren, mot att beträda viss mark, bryta kvistar och hämta vedbrand, passera genom grindar etc. Området avsåg som regel en gård med tillhörande ägor. Efter att rätten fastställt vitesförbudet lästes det upp som kungörelse i socknens kyrka samt i grannsocknarnas kyrkor. Förbudet gällde i ett visst antal år och kunde förnyas mot erläggande av ny avgift.

15. De flesta av "allmänningmålen" handlar om redovisningar av allmänningsskassorna. Det var tingsrätten eller av tingsrätten utsedda, betrodda personer som fick i uppdrag att granska räkenskaperna.

16. Även i de här tragiska familjebråken var spriten en stor bov. När det blev osämja i en familj före laga skiftet, när husen stod tätt och man levde nära inpå varandra, så var första instans bystämman som tog tag i problemet med familjen där man och hustru inte kunde dra jämnt. Det gick ju oftast ut över arbetet på gården och påverkade även de andra bönderna i byn. När bystämmans och därmed de närmaste grannarnas åtgärder inte räckte till så grep kyrkorådet in. Pastor hade allvarliga samtal med kontrahenterna och förmanade dem. Om de inte bättrade sig så gav han dem varningar. Om de, detta till trots, inte bättrade sig så anmälde prästen paret till domkapitlet. Då fick de resa till Uppsala och förklara sig. Om de ändå inte bättrade sig så fick de resa dit på nytt för att få formella varningar. Om det gick hela vägen till domkapitlets varningar utan att de bättrade sig så hade det ju gått en ganska lång kalendertid, eftersom de efter varje "åtgärd" fick en tid på sig för att visa hur man levde. Under den tiden så kunde det hända att sinnet rann på någon av parterna och gjorde något som man blev instämnd till tinget för.

17. Att hålla sina diken istånd var viktigt. Det innebar att de skulle hålla ett visst djup och bredd och vara upprepade från allt som kunde utgöra stopp i vattenflödet. Broar skulle underhållas och också vara så beskaffade att de inte hindrade vattenflödet. Allt detta för att inte hindra avrinningen vilket i så fall kunde innebära stora skador vid översvämningar på andra fastigheters marker. Att det var så många fall av underlåtenhet att fullgöra sin dikningsskyldighet förklaras av att det var en följd av ägotvisterna om fastigheterna. Under tiden tvist pågick skedde sällan underhåll på vare sig mark eller byggnader.

18. Laga skiftet genomfördes i mitten av 1850-talet och alla mål inträffar från 1854 – 1860. Se avsnittet "Byordning för Blacksta by i Boglösa".

19. Under den här rubriken har räknats samman mål av helt olika karaktär och som det bara är en eller endast några få förekomster av. Exempel på sådana finns i avsnittet nedan.

Ovanliga brottsrubriceringar

Här nedan finns en provkarta på vilka stämningar som lämnats in till tinget. Formuleringarna är ibland målande och säger ibland också en del om hur den förfördelade upplevt situationen.

"Utan wederbörligt tillstånd och med stöjj, slag och hotelser anställt visitation in på bara kroppen"

Det här var en "småtjuv" som alltid blev misstänkt om något försvunnit i socknen. Han blev därför alltid den förste i vars bostad det genomfördes husransakan och han visiterades. Den här gången gick det hans ära förnär. När det hände att en nämndeman och en av mannens grannar omedelbart efter upptäckten av en stöld av kläder och en rökt skinka i grannens visthusbod hade kommit hem till honom och grannen i uppretat tillstånd hotat honom med stryk och genomfört husransakan och visitation så anmälde han de två besökarna för tinget. Till saken hör att han var egentligen skyldig men tyckte sig ha gömt undan tjuvgodset på ett säkert ställe och gick därför istället till verbalt angrepp mot inkräktarna. Innan rättegången han hållas så uppdagades det verkliga förhållandet och han dömdes i ett annat mål vid samma rättegångstillfälle för "olofligt tillgrepp", men fick också häradsrätten att döma till hans förmån i detta mål. Man fick inte bete sig hur som helst mot andra, oavsett hur misstänkta de var.

"Under förliden sommar i sex veckors tid hyst en kringstrykande försvarslös mansperson"

Som sagt, detta är förbjudet. En fastighetsägare hade ansvar för de som stadigvarande vistades i hans hus. Se exemplet hur lösdrivare behandlades i "Stölden på Ekolsunds värdshus".

"Under anställd wäggrusning, olofligen af backmarken upbrutet och förstört ett område och därigenom gjort det odugligt till hvad ändamål som helst"

En markägare är här kärke och han tycker att grannarna betett sig oskickligt när de hämtat grus på hans mark. Det var en del av en kohage där matjorden kastats åt sidan och gruset inunder använts för vägens underhåll. Den stora gropen lämnades som den var. Miljöförstöring skulle man säga idag.

Att ifråna vårdnaden om Emanuel Helenius vara befriad

Det framgår inte vad stackars Emanuel gjort som gör att förmyndaren har fått nog. Emanuel var 11 år gammal.

"Vitesförbud mot att med fiskeredskap eller annorledes stänga Kungsådran mellan Hjelstavik och Mälaren förbi Ekolsund"

Exempel på vitesförbud.

"Kyrkostöld i Lillkyrka"

En mängd silversaker hade stulits från kyrkan i Lillkyrka. Vissa föremål kom till rätta andra var nersmälta och borta för alltid. Stölden skedde i samband med att silversakerna hade lånats ut till ett bröllop.

"Utbetala ersättning för dikningsarbete af en sammanlagd längd af 1021 famnar (1817 meter)"

Käranden tilldömdes ersättningen. Hoppas att han fick ut den också.

"Återgälda ersättning för sköterskor, graföppningar m m enligt räkning"

Det här målet behandlades i slutet på den period när koleran härjade som värst 1854. Särskilda sjuksköterskor anlätades som åkte runt och vårdade de som var ensamma och sjuka. De ombesörjde också en hastig begravning av de som avled av sjukdomen. Gravöppning avser här att gräva den grav som den avlidne skulle begravas i, ingenting annat. Ersättningen till sjuksköterskorna betalades av några privatpersoner i socknen medan epidemien pågick och dessa personer krävde nu ersättning från sockenstämman för sina utlägg.

"Auktions fortsättande utöfver tillåten tid"

En auktion fick inte pågå längre än till klockan åtta på kvällen. Om inte allt hunnits med då så skulle auktionen fortsätta nästa dag.

"Öfverenskommelse att anlägga ny väg till kyrka, quarn och närmaste stad"

En ny vägdragning i Kungs Husby. Närmaste stad är alltså Enköping. Det visste de redan på 1850-talet!

"Framfödt, afdagatagit och nedsänkt i sjön ett flickebarn"

"Med sju år öfverskridit tiden av sex månader från köp till att söka lagfart"

"Till sin nytta flyttat rågångsgårdesgård"

"Intagen handling som beskriver årets svåra missväxt i isynnerhet inom Gådi by med anledning af jordens torra beskaffenhet"

"Återlemna olofligen afbergadt och bortfördt hö från Tibble byamäns vägrenar"

"Ansökan om att bli från sin förlupne man skiljd"

"Hotelser, grofva svordomar och med våld spännt ifrån häst ifrån gödselkärria"

"Under bibelförklaringen i kyrkan varit af starka drycker öfverlastad, fört oljud och allmän förargelse åstadkommit"

"Fylleri i Tingssalen"

"Uppfört sig på ett oskickligt sätt, gäckat en offentlig gudstjenst och missfirmat Kyrkoherden"

"Inhyst grannes drängs kista i sitt hemvist"

"Såsom fästehjon bodt tillsammans"

"Oloflig löftåkt å ett asktråd på Östersta Komministerboställe"

"Utbekomma arbetslön för lagning af en chaise"

"Erhålla betalning för ett tillverkat och levererat oxok"

"Utgifva lösen för uraktlåten leverans af spillning"

"Försummat att å allmänna landsvägen nedsätta föreskrifvna skiljemärken"

"Utgifva ett prestbetyg som sökanden rätteligen förtjänar"

"I ned- och upstigande svågterskapsled beslägtade, med hvarandra haft köttslig beblandelse"

"Bisvärms tillhörighet"

"Inbrott, stöld och självmordsförsök"

"Fosterläggande å lön"

"Begäran om nedsättning af arrende pga missväxtår"

"Skuldfordran som skulle betalats medelst aflemnande af en bikupa"

"Med våld drifvit käranden från sin bostad och misshandlat honom så att ett ben och en arm knäcktes"

"Återställande af en obehörigen försåld chifonier"

"Olofligt tillgrepp av häst och slåde"

"Försummad utbuskning af winterväg"

"Medan sabbaten var inne vid Ekolsund idkat handel med strömming"

"Ersättning för arbete med vandringströskverk"

"Utan lofligt behof förskaffat och innehaft arsenik"

"Ansvar för besädande af annans åker m. m."

"Den skada som orsakats att svaranden sått annans åker med korn och blandsäd"

"Utbekomma betalning för 172 famnar gärdesgård"

"Företedt falska betyg"

"Vägran att underhålla den wattengraf som skall afföra flodvattnet från Ekolsunds odlingsmark"

"Eganderätten till Österby brygga"

"Byte af fader i faderskapsmål"

"Aflägga tro- och huldhetsed åt vår nu regerande Aller Nådigste Konung Oscar I"

"Försök till dråp medelst bösstkotts aflossande "

"Rannsaking för att utröna dödsorsaken för en i en vattendam vid Ekolsund hittad död mansperson"

"Å allmänna landsvägen vid Gånsta anträffats i rusigt tillstånd"

"Under sken af handel tillnarrat sig en tjurkalf"

"Ersättning för fyllning i tvenne log-golf"

"Olofligen sammanparat en tjur med ett henne tillhörigt kokreatur"

"Efter yrväder försummat upskotta en del av allmänna landsvägen"

"Af ondska och öfverdåd nedhuggit och bortfördt 64 famnar gärdesgård"

"Genom inbrott borttagit och förskingrat en tackjernstrilla från tröskverket vid Skäggesta"

"Ersättning för ett i svarandens otäckta brunn nedfallet och omkommit stutkreatur"

"Att med skåp gällda för syarbete"

"Nedsättning af arrende för detta år pga af hageloväder den 20 Julii" (1854)

"Ansvar för att mot käranden utfarit i flera skamlösa oquädingsord"

"Förpligtas till mannen sammanflytta och återställa åtskilligt bohag"

"Att få utbekomma del af arfsmedel för att bekosta af Doctor Bark rekommenderad brunnsdrickning"

"Ersättning för 9 st gåsungar som fallit i en af svaranden upgräfd grop och der omkommit"

"Af öfverdåd och illvilja uprifvit en större bro på allmänna landsvägen nära Skörby by i Hacksta"

"Förnekande sig vara fader till hustruns framfödda barn"

"Genom mindre välbetänkt förfarande orsakadt att soldatstugubyggnad afbrunnit"

"Bevisa åtkomsten af från kärandena bortstulen potatis"

"Utspriddt förklenande rykten samt tillgripit 11 st gåsungar"

"Erhålla bestraffning för ömsesidig bitterhet och inbördes hat mellan makar"

"Upgifva skäl hwarpå han vägrar käranden ingå äktenskap med svarandens dotter med hvilken käranden har ett sammanafat gossebarn"

"Genom försummelse orsakat att en fånge flytt"

Det här var många exempel men ändå bara en fjärdedel av de mål som finns medräknade under punkt 19 i tabellen ovan.

Bilagornas namnsättning

Till de flesta domstolsmål så finns det bilagor som lämnats in. Förutom själva stämningen så var det intyg av olika slag. Det var utställda skuldförbindelser, intyg om hur många sår och blånader någon fått efter en misshandel, eller intyg om hur mycket potatis som grannens grisar förstört i åkern. Dessa intyg skulle undertecknas av minst två vittnesgilla personer. Oftast var åtminstone en av de anlitade en nämndeman som var van att skriva och formulera intyget. Den andra var i regel en av de närmaste grannarna, dock ingen som kund anses jävig. I princip skulle bilagorna namnsättas i bokstavsordning vid varje ting. Bilaga ett skulle alltså få namnet A, nr två B, osv.

En av de som förde protokollen i de domstolsmål som är underlag till statistiken ovan skapade en egen metod. Namnsättningen av bilagorna levde sitt eget liv. Oftast döptes bilagorna till något som hade anknytning till den som lämnade in bilagorna. Länsman Kindborgs två bilagor kunde t.ex. få heta "Kind" och "Borg". Det var ju inte så fantasifullt. Mer intressant och underhållande läsning blev det när bilagorna gavs omdömen av de som förde protokollen som t.ex. "Arg", "Bakslag", "Blod", "Bråk", "Fjäsk", "Försök", "Galenskap", "Galimathias", "Gifmild", "Glup", "Griller", "Hanrej", "Hård", "Knodd", "Knussel", "Konstig", "Krig", "Krånge", "Käring", "Mord", "Oduglig", "Onödigt", "Oskyldig", "Otur", "Pauvre", "Rutsch", "Samvete", "Skoj", "Skojskoj", "Skyldig", "Släpphändt", "Smörja", "Supbult", "Åbäke", "Ärlig", "Ögonsten" och "Ömtålig". "Knöl" fick bilagan heta innehållande stämningen där en bonde stämt en fattig backstuguänka på obetald hyra. "Lönlös" heter bilagan till ett mål där en gumma stämt in samma bonde tre gånger för samma sak. Hon ville att han skulle afträda ett stycke åkermark till henne att ha som potatisland. Hon fick avslag varje gång.

Det finns också exempel på när någon bifogade två bilagor, som hörde ihop, till samma mål. Då får också bilagorna namn som hör ihop och som innehåller ett sammansatt ord ifrån målets innehåll. Exempel: "Get" och "mjölk", "Ek" och "orre", "Tupp" och "fjät", "Luft" och "slot", "Ack" och "We!", "Jenny" och "Lind", "Ebba" och "Berg".

Här är ett exempel med tre bilagor, som hör ihop i samma mål, där sekreteraren briljerar med sina engelska kunskaper. "How" och "do" och "you". Följande konstellation finns på tre bilagor som dock inte hade ett dugg med gäss att göra vilket man skulle kunna tro: "Gås" och "lever" och "pastej".

Vid hösttinget 1849 fick dagens första bilagor heta "Ohoj" och "Morgens". Sedan tog sekreterarens intresse för det motsatta könet över och han namnsätter bilagorna konsekvent till alla flicknamn han kan komma på. Det blir: "Fanny", "Lotta", "Emma", "Laura", "Clara", "Sara", "Edla", "Agatha", "Lara", "Ebba", "Ingeborg", "Carin", "Gerda", "Olivia", "Ida", "Emilie", "Eva", "Constance", "Fredrika", "Elise", "Charlotta", "Johanna", "Mina", "Thilda", "Sofi", "Mari", "Julia", "Hilma", "Rosa", "Elin" osv.

När fåglarna började kvittra utanför tingshusets öppna fönster en solig vårvinterdag under vintertinget i mars 1852 drömde sig protokollföraren bort och gav bilagorna följande namn: "Domherre", "Entita", "Glada", "Hämpling", "Kaja", "Lom", "Mes", "Näktergal", "Talgoxe", osv.

När man läser de här protokollen undrar man om den som skrev det här trodde att de någonsin skulle läsas av någon annan. I så fall skulle han nog ha varit försiktigare. Vad hade hänt om den som lämnat in en bilaga upptäckte att den fått namnet "Fjäsk" eller "Supbult"?

Några reflexioner vid genomgång av domstolsmålen

Tingshuset är beläget i Litslena. Det kanske är därför som Litslenaborna är överrepresenterade inför tinget. Det motsägs dock av att även Veckholmsborna är frekvent förekommande trots att Veckholm nästan ligger längst bort från tingshuset.

Eftersom författaren har ett särskilt intresse för Löts socken så kan konstateras att trots att Fånöö i Löt socken var en gård med stor befolkning när man förutom innehavarna av gården räknar samman alla arbetare och deras familjer så är gårdens och dess utgårdars befolkning klart underrepresenterade i domböckerna. Det finns ingen tydlig förklaring men, löste man alla konflikter själva på gården? Var

"herrsskapet" informella domare? Var "hersskapet" goda föredömen? Fånöborna, vare sig från själva gården eller dess utgårdar, förekommer inte i några mål överhuvudtaget under perioden 1854 – 1860. Det finns ett undantag och det är i ett ärende där baron Rålamb i egenskap av ordförande i en kommitte för reparation av kyrkan i Löt, klagat på reparationsarbetets kvalitet

Under ett antal ting i mitten på 1840-talet så är det 3 olika personer som turades om att föra protokollen. Det är åtminstone 3 olika handstilar som varvas. Två litet mer moderna stilar som är mer lika vår tids sätt att skriva och en "ålderdomligare stil" där äfwen stavningen har en mer ålderdomlig karaktär. Den av sekreterarna som har den mer ålderdomliga stilen använder konsekvent w i stället för v, han använder också namnformen Jan Jansson i stället för Johan Johansson. Dessa namn kan alltså avse samma person. Pehr Pehrsson är densamma som Per Persson eller Petter Pettersson. Det här kan vara frustrerande och skapar ibland ett tidsödande arbete att via husförhörslängder bekräfta ifall Johan Petter Johansson är densamma som omnämns i domstolsmålet som Jan Peter Jansson eller inte. Att lämna en sådan fråga olöst är otänkbart för en historieforskare om man vill säkert veta vem som är vem. Det kan vara av stor vikt ifall personen/personerna förekommer i flera mål.

Andra skillnader är stavningarna av ortnamnen. En till synes slumpmässig användning av e eller ä i ortnamnen för t.ex. Västra Wällinge, Westra Wellinge, Västra Vällinge, Vestra Vellinge skapar ändå ingen oreda eftersom de inte kan förväxlas med någon annan ort. Likadant är det med Västra Wäppeby, Westra Weppeby, Västra Väppeby, Vestra Veppeby i Weckholm/Veckholm.

Om det står enbart Säby eller Hummelsta så är det oklart om det är Säby i Villberga eller Säby i Veckholm, Hummelsta i Löt eller Litslena som avses och sådana oklarheter får man försöka reda ut genom framförallt husförhörslängdernas systematiskt uppställda personförteckningar i by efter by och gård efter gård inom varje församling.

Ett annat problem är när sekreteraren tycker att det är så självklart vem personen är att han bara skriver Johansson i Wiggeby. Vilken Johansson han menar och om han avser Wiggeby i Husby Sjutolft eller Wiggeby i Lillkyrka är inte självklart för dagens läsare, men kan vara nog så viktigt om man försöker kartlägga en Johansson i Wiggeby och hans förehavanden, i synnerhet om man tror sig vara släkt med karl'n.

Många säregna människor finns det också i det digra domstolsmaterialet. Dessa original sticker ut på ett sätt så att det är omöjligt att missta sig på vilken det är som avses. För samtida befolkningen var de säkert omtalade på det ena eller andra sättet. Av en liten udda händelse kan det med fantasins hjälp bli en spännande och målande berättelse. Att det sedan var verkliga personer som alla kände som det hela handlade om gjorde det hela intressantare och säkert föremål för en hel del skvaller. Dessa personer ställde säkert till en hel del bekymmer för sin samtida omgivning. Men för oss sentida läsare så sätter de onekligen färg på berättelserna. I den här boken så är det bara de verkliga dokumenterade händelserna som beskrivits. De räcker mer än väl till utan att något behöver läggas till med fantasins hjälp, annat än de bilder av händelserna som läsaren målar upp för sig i sitt eget inre.